NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih rečí.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XII. V Ljubljani v sredo 22. novembra 1854. *List 93.*

Domače skušnje z velikim korenjem.

Gosp. novomeški prošt J. Arko naznanjajo km. družbi, da se je to korenje pri njih slabo skazalo, ker ni bilo debelje od navadnega; pravijo, da je bilo to morebiti napačno, ker zemlja na vertu je bila premastna, in da bi se bilo na polji gotovo bolje obneslo.

Gosp. mengiški fajmošter Kuralt so na znanje dali, da so korenje to vsejali na dobro obdelani njivi; nekteri koreni so bili 16, 17 do 18 pavcov dolgi in so tehtali poldrugi funt in še čez. Ker je nekako terdljato, se mora dalje časa kuhati. Družina mu oponaša, da je prebelo in ne tako okusno, kakor domače. Ker na barvi ni nič ležeče, sicer bi mogli tudi repi očitati: zakaj ni rumena, in ker terdljato meso je morebiti le lastnost letošnjega leta, se ne smé po pervi skušnji — pravijo gosp. fajmošter — to korenje že obsoditi, da ni dobro.

Iz Novigrada (Castelnuovo) v Istrii) piše gosp. Božič sledeče: „Bravši v „Novícah“ od velikega korenja, sem se potrudil ga mervico iz Ljubljane dobiti. Enmalo prepozno sem ga prejel; vendar sem ga vsejal na vert v globoko dobro zemljo. Čeravno je suša celo poletje velika bila, je vendar ta priporočila vredni, okusni sad tako izrastel, da je več korenov, ki vagajo čez 2 libri, in da sem ga na majhnem prostoru veliko pridelal. Nekaj sem ga za seme obderžal in ga bom po okolici razdelil; nadjam se, da bojo kmetje naši hvaležni za ta novi sad“.

Iz Toplic na Dolenskem nam je naznanil gosp. —f.— sledeče: „Seme debelega korenja, ki smo ga od slavne c. k. kmetijske družbe prejeli, posejali smo 7. aprila na močno gnojeno zemljo. Kmali je iz zemlje prigomezljalo, dasiravno je bilo vreme silo suho. Komaj pa se je iz tal prikazalo, so se ga lotíle nadležne gliste (silo veliki červi), in so nam ga veliko požerle. Pri vsem tem je bilo korenje še vse pregosto. Treba ga je bilo še marsikaj izpukati. Ostalo je veselo rastlo tje do kresa. Po kresu jelo je nekama hirati in zastajati. Bila mu je zemlja preplitvo izorana. V mertvico s koreninami ni moglo, in se je jelo toraj kviško spenjati. Po cel pavec je ga gledalo iz zemlje. Par dní pred s. Martinom ga izkopljemo. V debelosti sicer navadnega ni prekosilo; prekosilo je ga pa v dolgosti. Tudi korenjevec je bil vse večji od korenjevca navadnega korenja. Bivši mlado je bilo boljšega okusa memo drugega korenja; zdaj ko je dorastlo, je skor slabejšega. Vse lepše korene smo za seme prihranili“.

Domače skušnje s turšico.

Skušnja je naj bolji učenik. Večkrat so bili naši kmetje opominovani, naj bi turšico sadili, ker nas je krompir zapustil, ajda pa je tudi negotova. Al izgovorov je bilo na kupe; — eni so rekli: imamo premalo zemlje, drugi: pri nas ni zemlja zato, tretji: turšica ni dobra itd. Letošnjo pomlad pa, ko je skorej vsakdo žito kupoval, so se prepričali, kako dobra da je turšica, ker dá naj več tečne in zdrave moke. Ker so bile pomlad vse semena grozno drage, so si naši kmetje za majhne krajcarje toliko turšice za seme kupili, da jo je vsak precej velik kos njive nasadil. Prav lepo je na vsaki zemlji rastla, in tudi dobro obrodila, pa še bolje bi bila, ko bi je nenavadna zgodnja slana ne bila posmodila.

Ker smo zdaj prepričani, da le turšica je tisto sredstvo, ktero nas v sedanjih letinah lakote obvarovati zamore, zato jo bodo pa tudi naši kmetje zanaprej, kakor se pogovarjajo, še veliko več nasadili. Ker se dá med turšico veliko fižola, buč in še drugih sadežev s pridom pridelati, in ker se na vsaki zemlji dobro obnaša, je zares vsega priporočevanja vredna.

Iz moravške fare. Lavrač.

Gespodarske novíce in staríce.

(*Plevel pa občine ali soseske*). Na Virtemberškem so se kmetovavci po pogodbah zavezali, popolnoma iztrebiti plevél na polji. Rožnega cveta bo šel vsak župan po polji svoje občine in bo pregledal vse njive; kodar bo zapazil plevelno, bo veleval vsakemu gospodarju, naj jo opleve; če ne, se bo storilo to na njegove stroške. Tudi na mejah ali grivah in na gnojnih kupih se bo moralo to opravljati, ker se plevél odtod zanaša ne le na bližnjo njivo, temuč tudi po vetru deleč okoli. — Kaj bojo rekli naši kmetje k taki marljivosti? Naj rekó kar koli hočejo, — vidijo saj, kako skerbni so po svetu kmetovavci.

(*Koristnost sov ali čukov.*) V Berolinu so nedavnej ustrelili čuka; ko so mu želodec prerezali, je bil vès nabasan — od merčesov in med temi 75 gosenc tistega metulja, ki je borovcom tako škodljiv. Pa tudi poljskih in gojzdnih miš polové sove veliko. — Prijatli! ali je tedaj pametno, da ubijate sove? še bolj pa: ali ni gerdo in nehvaležno, da ubito sovo pribijate na hlevne vrata, kakor hudodelnika na vislice! Res je, da vélike sove pohrustajo kakega tiča — ali ta škoda ni v nobeni primeri s koristnostjo, po kteri so sove v prid polju in gojzdom. Kdor ima sovo na vratah nabito, sam sebi pečat daje in ga svetu kaže, da ga prava pamet še ni doletela!

(*50 let star krompir.*) Ko so na vertu neke križanske gosposke staro zidovje odkopali, so zadeli na krompir, ki so ga mogli okoli leta 1790 križanski gospodje, ki so tačas bežali, ondi pospravljenega imeli. Odzunaj je bil ta krompir popolnoma lep viditi, od znotraj pa je bil gola bela moka (štirka), ki je bila kakor v mošnjo spravljena; živina jo je rada snedla.

Starogodovinski pomenki.

O imenih rek Save, Sore, Drave, Mure, Anasa.

Razložil Davorin Terstenjak.

(Dalje.)

Že v spisu „O Noriku in Noreji“ smo rekli, da imena rek: Save, Drave, Mure in Anasa pomenijo bika, govedo, kravo. Mi smo v tem ta predmet bolje pretehtovali in se tudi resnice bolje prepričali.

Znano je starinoslovcem, da ne samo stari Indi, temoč tudi drugi narodi so vodo imeli za pervino (Grundstoff) vse roditve.

V indiških pagodah oznanuje to vero Varuna, bog vod, deržeč v roki lingam [1]).

Znaminje (symbol) vode in roditve pa sta bila bik in konj [2]), zato voda, bik in konj [3]) imajo enako poznamljenje. V indiškem jeziku se voda velí ap, bik pa apen. S tim poznamljenjem se zlaga staroslovenska beseda vapa = voda, kjer je glasnik *v* kot digama prišel pred *a*, — in japa = bik (znana slovenska beseda med štajerskimi Slovenci kraj ogerske in horvatske meje in med zagorskimi Horvati), kjer je čerka *j* predpostavljena za digamo. Primeri ozek in vozek, ila in jíla. *V* in *j* se v slovenskem jeziku rada spremenjavata, n. pr.: zajec in zavec, der Hase. Za digamo pred samoglasniki pa se izključivo rabljata.

Sem še spada egiptiško poznamljenje apis, staroitalska beseda apa, kar je vodo pomenilo, kakor to priime iz vode rojene Venere Apias pričuje [4]), po ktere veži je via apia ime dobila. Iz staroitalske besede apa je pozneje latinska aqua postala, ker, kakor Festus pričuje, so nektere italske plemena p rabljale namesto qu, n. p., pid za quid, in pidpid namesto quidquid. Iz apa ostroumni mitolog Nork izpeljuje acca in po predpostavljenim digamom v — vacca [5]). To enakost nahajamo v parziškem jeziku, kjer se Ized (genius) vode veli Aban, in bik sveta Abudad.

Drugo poznamljenje za bika v indiškem jeziku nahajamo Darma, Derma, novoindiški tar. Sanskritisti in tudi jaz sem dosihmal imel za tema besede Darma glagol dhru, dhar = deržati, ali, ker, kakor bodemo vidili, vse druge poznamljenja za pomen bika imajo svoj tema v besedah, ktere teči — vodo pomenijo, tedaj je tudi brez dvombe tema za besedo darma — Derma glagol dru, teči. Iz indiške besede darma, derma je postala slovenska darva — derva, po metatezi drava, dreva, dalje slovenske besede tarma, terma, tarba, terba in po metatezi treba. Da so si glasniki m, b, v, v slovanskem jeziku sorodni in se pogostoma spremenjajo, učijo naši naj veči jezikoslovci [6]). Zato slovenski narod izgovarja tarmast, termast, terbast in terjav.

Kakor že v sanskritu beseda darma, derma, pomeni bika in pa lex, aequitas, sacrificium, tako tudi v slovenskem terba, treba, bika in žertvo, ker je bik služil za žertvo božanstvom. Zato učeni Grimm pravo terdi, ko pravi, da slovanska beseda tur ni samo poznamljenje za bika, temoč tudi „ein Ausdruck der sittlichen Gewalt“. Sorodna v pomenu je noriška tyr, ktera ne pomeni samo bika, temoč tudi fama, gloria.

Sedaj si lehko razjasnujemo pomen rek in rečic slovenskih: Dramlje, Draga, Tragiš, Trages, Drieta, Dèrnik, Drevanja, Drava, Dravina, Turja itd. Vse pomenijo v izvirnem pomenu vodo — reko, v prenešenem bika.

Iz dar je postalo novoindiško tar, slovensko tèr, tar, tor, tur, tarnan, der Wasserrasen, slovenski darn, dern, zato Dernov, ves na razvalinah starega Nevioduna — Nevodina.

Povedali smo že, da Nevodin, polatinčeno Neviodunum, to pomeni, kar Dernov, die am Wasser gelegene Stadt, od indiškega glagola niv, to je, teči, gerški *ναω*, latinski no, navo, zato navis, Wasserfahrzeug, staronemški Naw, zato der Nauführer, slovenski Neva = reka, in torej imé rečice Nevlja blizo Kamnika na Kranskem, češki nevod, das Wasserzeug — Netz. Enako analogijo nahajamo tudi v nemškem jeziku, n. pr.: Netz in benetzen, latinski sagena od sanskritskega Saga, Sagara = voda, in gotovo tudi latinsko rete od *ῥεω*, indiški ri, slovenski rieti, rieka itd., nemški Rhein.

Nevod, sagena, rete, Netz, pomeni torej naravnost vodno orodje, in s timi poznamkami zlaga se slovenski sak in mreža, prav za prav: mereža od mer, nemški Meer, latinski mare, sanskritski var; primeri način izgovarjanja meresec in morjesec.

Bik se tudi velí v indiškem jeziku verša, in glagol vrš, tema te besede pomeni: namočiti, irrigare, slovenski peršiti.

Bivol pomeni v indiškem kâsara, in kâsara pomeni tudi jezero. Sem še spada indiško poznamljenje ukš, namočiti, in ukšan, Ochs, uda = voda, ude [1]), ute, bik. V celtiškem jeziku udde pomeni gospod. Malo pozneje bodemo čuli, da tudi poznamljenja: princeps in taurus sta v starih jezicih enaka.

(Dalje sledí.)

[1]) Niklas Müller „Kunst der Hindu“ Tab. V. fig. 81.

[2]) „*ταύρον δια τό γόνιμον τοῦ ὕδατος τό ἐκ τοῦ ἄρδειν*“ piše Eustath. ad Odyss. I. 25. str. 13. lin. 50. edit. Basil.

[3]) O besedi „konj“, „kobila“, bodemo drugokrat etimologiško izpeljevanje priobčili.

[4]) Ovidi „Am.“ 660.

[5]) Nork „Populäre Mythol.“ IX. Th. 69.

[6]) Glej Miklosič „Lautlehre“. Pis.

Slovstvine rečí.

Od glagolov doveršivnih.

Spisal J. Navratil.

(Dalje.)

Kaj nas pa naj bolj moti pri tem?

Bojé to, da štejemo glagole nemške, ki imajo spred kakšen predlog: ab-, an-, auf-, ver-, zer-, ent- itd., preradi le za doveršivne; ravno tako nas moti misel, da mora biti tudi pred glagolom našim vselej raz-, od-, po-, za- itd., če ima glagol nemški pred seboj: ver-, zer-(reissen), ab-(senden), be-(zeugen itd. To je velika zmota. Res, da pravi Nemcu včasih tisti predlog le doveršeno djanje, p.: würgen, daviti, erwürgen, zadaviti, zato pa ne bo z glagolom erwürgen, n. vpr.: „was machst du?“ noben Nemec odgovoril: „ich erwürge, ampak „ich würge ihn. Ali z mnogimi drugimi (zloženimi) glagoli odgovarja on tudi na vprašanje: kaj delaš? kaj se godí? Ondaj so mu tedaj po pomembi tudi nedoveršivni. „Was machst du? Ich zerreisse das Tuch“, — tergam(ne: razter-gam, pa tudi razter-gujem ni ravno treba; ich sende eben die Knechte in den Wald ab“ — pošiljam, odpravljam, ne: pošljem „odpravim“, pa tudi ne kakor so pisali že nekteri odpošiljam ali celó odpošljem; „wenn ich die Knechte einmal absende, dann folge auch ihnen nach, to bi pa bilo: kedar jih pošljem, odpravim [2]). Nemcu je: „er bezeuget eben jetzt“

[1]) Ime bodriškega polabsko-slovenskega kneza Udo toraj pomeni to, kar Samo, Dervan, kteri slednji je bil vojvoda Sorbov (glej Fredegar cap. 68.) Pis.

[2]) Poslati iz „po“ pa iz pozabljenega „slati“. Določni naklon bi bil po naše šljem (šljû), po-šlju — po-šljem (ab-, ein-, zu-senden.) To nam kaže, da nam ne pomenja včasih predlog nič drugega kot doveršenost. Kakor smo pa brali zadnje leta dostikrat brez potrebe odposlati, dopo-

ravno to kar: er zeugt (gibt Zeugenschaft) eben jetzt“, to je (on) priča, pričuje, ne: popriča. „Er bedankt sich eben jetzt bei ihm“, to je, er dankt ihm eben jetzt. Ogr. Slovenec, tudi civ. Hervat pravi: (on) mu hvali, „er dankt ihm, bedankt sich [1]); hvali ga, „er lobt ihn“. — Po nemški je oboje prav: „ich suche meinen Bruder und kann ihn nicht finden“, ali pa: „ich suche meinen Bruder auf, und kann ihn nicht finden (auffinden); v Adelg. Po slovenski bi pa morali obakrat reči: iščem (ne poiščem) brata, pa ga ne morem poiskati ali najti. „Er klagt so eben“, ali pa: er beklagt sich so eben, dass es ihm schlecht geht“, po naše oboje: ravno se toži (ne: potoži), da se mu slabo godí. — Trubar je pisal tudi: dolpoklekniti, dolsesti, niederknien, niedersetzen; gorvstati, aufstehen itd. da si govorí vsak terdi Slovenec le: poklekniti, sesti, vstati (iz „vz“, starosl. auf, pa iz „stati“. — Iz teh izgledov se vidi, da ni treba nam za pravi sed. č. glagolu koreninskemu predloga pritikati vselej, kedar in kakor je v nemškem. Če ga pa hočemo ali moramo včasih imeti v določnem n. pravega sed č., — preobleči ga moramo vselej: popričujem, potožujem se, zaderžujem, zahvaljujem se (ravno zdaj). Nemcu ni treba oblike glagolove spremenjavati, kar predlog pritakne, pa je; mi jo pa moramo. Soper to pravilo so se pregrešili tedaj pisavci, kteri so skovali: zaderžati se, po nemškem: sich verhalten, sich aufführen [2]); poznati koga (Jemand kennen) namesto zdaj pozabljenega (Čehom pa Poljakom, tudi ogr. Slov. pa še dobro znanega „znati koga“ [3]); — dopade (se) mi, (es ge-fâllt mir, namesto: dopada se mi, kakor govoré semtertje beli Kranjci z drugimi Jugoslovani vred bolje po slov.: po volji mi je, — mi se godí); to iznese (namesto: iznaša) pet petic; zaupati, ver-trauen (ogr. Slov. upati (se) v koga; — pomeniti namesto pomenjati (bedeuten), kakor govoré še nekje na Koroškem); sprevidim, ich sehe ein (il. uvidjam); zasluži (n. zaslužuje ali morda bolje: vreden je = dignus est) pohvaljen biti. Sem spada tudi: kaj počnete? ki se pa sliši (namesto: kaj počenjate ali počinjate le v nekih krajih, ne povsod; — to obstojí, das besteht, itd. [4]). (Dalje sledí.)

slati itd., tako so ménili naši pisavci tudi nekdaj, da se morajo delati vsi čevlji po enem kopitu.

[1]) Tudi nam je ostal še ta terpežni glag. Anton: Lepo „zahvalim“. M. Čemu, pokaj hvališ? kaj boš (kaj bi) hvalil? Tudi: „hvala lepa (ne zahvala lepa).

[2]) Trubar v predgov. II. dela n. t. večkrat samo „deržati se“, — „za-deržati“ je mlajša. Hervatje civ. imajo vsaj pravo obliko: zaderžavati se“, kakor mi zdaj: „obnašati, vêstí se: lepo se obnaša, lepo se vêde (srb. l. se vlada), ne: lepo se obnese (dovrš. kakor: zaderží se).

[3]) Tudi Trub., Dalm. in Krel so še pisali „znati koga“ (Jem. kennen). Jan. VIII. 55. itd. Krel: str. LIV.

[4]) Iz česa je (n.: obstojí) to? Iz česa je voda (sostavljena)? iz kakih pervin je (zložena)? To ne bo dolgo terpelo (n.: obstalo). Svet že davno stojí (n. obstojí); ta hiša bo še dolgo stala, terpela (n.: obstala). Brez jedí in pijače ne bi mogli živeti (n.: obstati). Ali je ta navada že stara? (n.: — obstoji že dolgo)? Bukve imajo tri dele (n,: obstoje iz —). Postava še velja (n.: obstojí). Trub. je pisal v predg. I. d. nov. t.: „tu Izueličane eniga vsakiga kerščenika v letim samim ... štuku“ .... stojí (besteht). Pis.

Novičar iz austrijanskih krajev.

Iz Krišne gore na Notrajnskem 12. listop. (Konec.) V tej vasi, kjer je nevihta ognja tako razsajala, je v sredi, kjer bi imel odpert prostor biti, hiša s štalo vred stala, ktera je sicer vasi vso lično podobo jemala, zdaj v tej nesreči pa še na poti bila, da ljudjé niso vedli kam se oberniti. Treba bi bilo, da bi se razvaline na sredi vasi zdaj kar do čistega strebile, hiša se kam drugam postavila, in se tam dvoje ali troje košatih drevés zasadilo, ki bi v enaki nesreči mnogo pripomogle. Neizrečena koristnost drevja se je pač tabart očitno pokazala. Po versti je tu 5 hiš v strašno bobnečem plamenu bilo, blizo zad so 3 z mervo napolnjeni skedni stali in še zdaj stejé. Kako so jih nek ljudjé odtéli? Z vodo jih niso mogli polivati, ker je ni bilo. Drevje je pred skednji rastlo, ki je zdaj po eni strani zlo poškodovano, vendar je tukaj lepih dnarjev vredno bilo.

Kdaj pa bo lipa, divji kostanj ali kako drugo drevo v sredi vasi zrastlo? [1]). Vsaditi ga morda kdo utegne; al kakošna se bo potlej ž njim godila? je vse drugo vprašanje. Zakaj po nekterih okolicah ima peklenska kača svoje najemnike, kterih posebno veselje je, vsako zasajeno drevesce pokvariti in ugonobiti! Na Blokah je domoljubni gospodar Jernej Krašovec — slava mu! — lepi kos svojega zemljiša prostovoljno šoli prepustil, naj bi se vert za sadjorejo napravil. Učitelj se je z vertom jako trudil; učenci so, ko mravljinci neutrudljivo sadne peške znašali, sadili in drevesca cepili, in so tudi v šoli pokazali, da niso makove glavice. Al neka peklenska duša se prikrade na vert, in nedolžne drevesca poholomasti, in trud verlega učitelja in marljivih učencov nedolžno veselje je preč!

Kmetijska podružnica v Ložu kaj živo spozna potrebo verta, kjer bi se drevesca požlahnovale in potem okrog razširjevale; — ker ga pa ona ne more s kitajskim zidom zapažiti, puša vse pri starem, raje, kot da bi prazno slamo mlatila. In kdo ji more to očitati?

Tako zaničljivo djanje, ki je le hudobnemu zveržku človeštva lastno, se žalibog! semtertje pogostoma ponavlja. In kaj si hudobnež kaj vesti dela, kadar sliši vlastnika britko tožiti zavolj pokončanih drevesc! Pač da ne! On se skrivaj še smeja, kot da bi bil junaško delo storil, in ne pomisli, da bota dva roda, ki ju še ni na svetu, zavolj jima storjenih kervic njegova tožnika.

Ljube „Novíce“! svetujte nam kakošen lek, ki kmali pomaga, zoper tolikanj škodljivo hudobijo. Ve bi nam znale dobre šole in poduk ljudstva priporočevati. Al človeški rod zavolj hrane in kurjave sadnih dreves in lesa po nekterih krajih že zdaj živo potrebuje; preden pa dobre šole s podukom tej ostudni hudobíi čisto do korenine pridejo, — se dva roda še lahko v prah zdrobita. Ta hudobija izvira iz grozno pokvarjenega in brezvestnega serca, in je v nekterih krajih človeški družbi tako škodljiva, da ni izreči. Zdravilo zoper to hudo nadlogo bi se morda našlo, ki bi krepko pomagalo, al tisto ni v oblasti pisavca, in njegova razlaga bi bolj za cerkveni list kot za „Novíce“ [2]) pristojna bila.

Križnogorski.

Iz Dolenje Vasi pri Ribnici 8. nov. Naznanjati Vam moram, da za naše revne pogorelce se je čez 1400 fl. v dnarji in nekaj oblačil nabralo; — res

[1]) V tacih in enacih okoljšinah naj se sadé vselej le že velike drevesa, ktere se rade primejo, če se umo presajajo. Živa priča tega so divji kostanji in lipe v drevoredih ljubljanskih, ki so bile sajene predlanskim. Saj se dobí že odrašeno drevje in čeravno ene groše več velja, je pa v 2 ali 3 letih že košato drevo.

[2]) Šole in poduk so sicer za korenito omiko ljudstva neobhodno potrebne, — al vès podúk v šoli in cerkvi ne bo popolnoma odvernil tacih hudobij, ki se smejo po pravíci peklenske imenovati, ker take poškodbe ne donašajo hudodelniku celó nobenega dobička; on nima ničésa od take posilnosti, lastniku pa je škoda velika. Po naših mislih bi zamoglo o tem naj več pomagati, da bi sl. sodnije tako početje iz zgolj hudobne volje ojstro kaznovale in da bi se vsled §. 85. a, b) kazenskega zakonika škoda ne cenila le po takrat polomljenih drevesih, ampak po celi škodi, ki jo lastnik terpí, če se mu uniči zasadba drevja in gotov kapital, ki mu bi ga donašalo drevje, sedaj po hudobnežu pokončano.

Vred.

lep dar, kteri slavno spričuje, da se pri vsih slabih letinah in vednim „daj“, „daj“, vendar še usmiljenih ljudí ne manjka. Bog jim obilo poplačaj! Ob delitvi milodarov smo zverstili pogorelce v 4 verste, in tako večjim siromakom več podelili. Bili so večidel prav hvaležni in s solznimi očmí se zahvaljali za prejete darí; — al tudi nevošljivcov se ni manjkalo, ki so oponašali: „zakaj unim več kakor meni? kaj nisem jez ravno tako pogoril kot uni? Res, da si pogoril, kot uni — al če ima on več lačnih in nazih otrok, če je v dolgove zakopan itd., je vendar razloček velik med enim in drugim! — Namesti lesenih hiš se zdaj vzdigujejo zidane, — al veliko veliko let bode preteklo, preden bo vse dodelano, in Bog daj le, da bi stanovavci v novih, še nič posušenih poslopjih čez zimo zdravi ostali! Jože Jereb.

Iz Moravške fare. 8. dan t. m. zjutraj ob 5. uri je v vasi gornji Preker imenovani tako silno goreti začelo, da je v 2 urah 12 hiš z mnogim poslopjem vred, ker je bilo večidel vse leseno, čisto do tal pogorelo. Nesreča je toliko veča, ker so bili vsi pridelki celega leta že pospravljeni. Čez 90 ljudí je brez strehe, živeža in potrebnega oblačila! Ker so hiše blizo skupej bile, vode in gasivnega orodja pa tudi ni bilo, so ljudjé čisto malo iz ognja odnesti zamogli. Zavarovana sta bila menda le dva; ker pa ob pravem času nista plačila odrajtala, bota teško kaj dobila. Goreti je v nekem dimniku začelo, ki je bil premalo osnažen, mož pa je preveč zakuril, ko je žgajnico kuhal. Lavrač.

Novičar iz mnogih krajev.

Čedalje bolj odjenjuje kolera na Dunaji, in tudi iz druzih krajev se ne sliši, da bi začenjala. — V Veroni je bil maršal Radecki hudo zbolel, sedaj pa je že spet zdrav. — Za deržavni zajém se je o pervem obroku (brištu) vplačalo 72 milionov gold., tedaj je namesti pričakovanega poltretjega odstotka vplačanih bilo 72 odstotkov. — Konec mesca oktobra je bilo ogerskih papirnatih desetic in šestíc še za 7 mil. 679.538 gold. med ljudstvom. — Mesca sept. se je po vsih poštah cesarstva dalo 3 mil. 950.200 pisem na pošto; — lepo število! — V Št. jakobški cerkvi v Bernu je bila 15. dan t. m. poroka, ki se redkokterikrat primeri: neki pek se je oženil s svojo mačoho. — Do 10. t. m. se ni pred Sevastopoljem nič važnega zgodilo. Gotovo je, da v hudi bitvi 5. t. m. so padli 3 angleški generali, 3 so bili ranjeni; med francoskimi generali je bilo ranjenih 5, tudi rusovski general Liprandi je bil ranjen, general Sojmonov pa je smert storil. — Francoski general Canrobert je v dopisu na cesarja Napoleona, ki ga pa „Moniteur“ si ni upal celega rasglasiti, svoj namen razodel, „da hoče še preden se bojo Rusi od poslednje hude bitve 5. t. m. oddahnili — kar bo po njegovih mislih naj manj 10 dní terpelo — z naskokom planiti nad Sevastopolj“. Če je bil Canrobert mož beseda, je mogel tedaj naskok zadnji čas do 14. t. m. biti; po tem takem bomo danes ali jutri zvedili izid hudega dneva. Al z enim, če se tako silnim naskokom ne bojo menda dosti opravili, ker vjeti Rusi pripovedujejo, da je mesto znotraj čez in čez prepreženo z močnimi terdnjavami in posadka pripravljena na naj huji upor; če tedaj zedinjena armada razruši tudi vunanje terdnjave, bojo imeli še veliko truda z notrajnimi. V mestu pa prebivavci in vojaki strašno terpé pomanjkanja vode; bolnih je toliko, da ne le v bolnišnicah temuč tudi v druzih hišah je vse polno bolnikov. Tako je strašnega terpljenja le preveč na obé straném. Tudi princ Napoleon je zbolel za grižo tako, da se je mogel verniti v Carigrad. Kakoršno je terpljenje vojakov, takošno je pa tudi napenjanje dotičnih vlad, da, kar naj več morejo ženó, armad v vojsko. General Anenkov je po naukazu Menšikova vse konjike iz Odese in Kimborna, ki se jih tù ne potrebuje, v Krim poslal, in ravno tako hité iz Varne vojaki in topovi zedinjeni armadi na pomoč. V Londonu vpijejo enoglasno: „več armade v Krim!“ in francoska vlada se pripravlja spet 80.000 novincov nabrati, čeravno vé, da bo ljudstvo godernjalo, ako se mu spet toliko delavnih rok vzame. Tudi dnarja manjka francoski vladi, ki neki želí, da bi mu angleška banka posodila 400 mil. frankov. Angleški vojskovodja je že vès obupal, da bojo mogli letos vzeti Sevastopolj, je tedaj nek svetoval, naj se zedinjena armada spet na barke poda in pokončá Odeso, potem pa se čez zimo v Varno podá; — Napoleon pa neki hoče, naj armada čez zimo pred Sevastopoljem ostane. — Moldavci in Vlahi so spet v hudem strahu; bojé se, ker se Omer-paša napravlja na vojsko proti Prutu, da bi Rusi ne premagali in spet posedli te knežíi. — Da se je car Nikolaj udal znanim 4 terjatvam, kakor se je unidan govorilo, ni zdaj spet ne naj manjšega upanja. — Minister Palmerston je prišel 16. t. m. v Pariz. — Deržavni zbor v Londonu se bo začel še le 14. decembra. — Časnik „Presse“ piše po „Allg. Zeit.“, da je nek naš presv. cesar pisal parskemu kralju, da parska armada, ako bi utegnila kam na Avstrijansko v posadko (garnizon) priti, smé prepričana biti, da bo povsod z naj večjo častjo sprejeta in z živežem dobro preskerbljena. — 30. dan t. m. se bo snidel pruski deržavni zbor v Berolinu; po novi osnovi se bo ločil v dve zbornici: ena bo zbornica poklicanih, to je, od kralja v zbor izbranih: „Herrrnhaus“, druga pa izvoljenih, to je, od ljudstva pozvanih: „das Haus der Abgeordneten“.

Pogovori vredništva. Gosp. A. Mč. P.: Poslani sostavek bomo natisnili berž ko bo moč. — Radi bi spolnili željo, ki ste jo nam razodeli, al stroški natisa so precej veliki in bolje se dajo na kaj druzega oberniti. Kar je nekdaj reč bila le bolj posamnih, je zdaj občna. — Gosp. J. H.: Tisti tiči, ki so letos tudi v Trebovljsko okolico prileteli, so lovcem na ljublj. močirju dobro znane povodne race, ki se liske (Blassente, schw. Wasserhuhn) imenujejo. — Gosp. D. Sp.: Razveselili ste nas z dopisom. 91. list „Novíc“ Vam naznanja, česar ste želeli zvediti. Še ta teden bomo poslali koledarčkov v B. Nekaj malega pervih dveh tečajev imamo še. Za obljubljene spise prosimo.

Milodari.

Za pogorelce Podhoščane:

Gosp. Cvetko od Labudskih šolarčkov trohico otrokom pogorelcov Podhoste 2 fl. — G. T. 2 fl. 30 kr.

Za pogorelce na Bločicah:

Gosp. Ant. Samasa 5 fl. — G. T. 2 fl. 30 kr.

Stan kursa na Dunaji 21. novembra 1854.

Obligacije deržavnega dolga	5 %	82¼ fl.	Esterhaz. srečke po 40 fl.	87¼ fl.
	4½ „	72¼ „	Windišgrac. „ „ 20 „	30½ „
	4 „	63¾ „	Waldštein. „ „ 20 „	29¾ „
	3 „	49½ „	Keglevičeve „ „ 10 „	10⅝ „
	2½ „	40 „	Cesarski cekini	5 fl. 56
Oblig. 5% od leta 1851 B		92 „	Napoleondor (20 frankov)	9 fl. 58
Oblig. zemljiš. odkupa 5%		74½ „	Suverendor	17 fl. 10
Zajem od leta 1834 . . .		225 „	Ruski imperial	10 fl. 15
„ „ 1839 . . .		130 „	Pruski Fridrihsdor . . .	— fl. —
„ z loterijo od leta 1854		96¾ fl.	Angležki suverendor .	12 fl. 25
„ národni od leta 1854		86¾ „	Nadavk (agio) srebra: na 100 fl.	27½ fl.

Loterijne srečke:

na Dunaju in v Gradcu: 18. novembra 1854: **83. 9. 53. 38. 58.** **79. 13. 24. 38. 4.**

Prihodnje srečkanje bo na Dunaju in v Gradcu 29. novembra 1854.

Odgovorni vrednik: *Dr. Janez Bleiweis.* — Natiskar in založnik: *Jožef Blaznik.*